

DOGFENNAU ATEGOL

Caiff Nodiadau Esboniadol a Memorandwm Esboniadol eu hargraffu ar wahân

Mesur Arfaethedig Diogelwch Tân Domestig (Cymru)

[FEL Y'I DIWYGIWYD YN YSTOD CYFNOD 2]

CYNNWYS

- Dyletswydd i ddarparu systemau llethu tân awtomatig
- Gorfodi
- Darparu gwybodaeth
- 3A. Dilysiad a dyroddi dogfennau
- Dehongli
- Darpariaeth drosiannol a darpariaeth ganlyniadol etc
- Rheoliadau a gorchmynion
- Teitl byr a chychwyn

Atodlen 1 - Gorfodi

Atodlen 2 - Gwaith adeiladu a oruchwylir gan rywun ac eithrio awdurdodau lleol

Mesur Arfaethedig Diogelwch Tân Domestig (Cymru)

[FEL Y'I DIWYGIWYD YN YSTOD CYFNOD 2]

Mesur gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru i'w gwneud yn ofynnol i ddarparu systemau llethu tân awtomatig mewn mangreoedd preswyl newydd yng Nghymru.

1 Dyletswydd i ddarparu systemau llethu tân awtomatig

- 5 (1) Rhaid i waith adeiladu y mae'r Mesur hwn yn gymwys iddo, mewn perthynas â phob preswylfa y mae'n gymwys iddi, gydymffurfio â gofynion is-adran (4) unwaith—
- (a) y bydd y gwaith wedi'i gwblhau, neu
 - (b) y bydd y breswylfa wedi'i meddiannu at ddibenion preswyl, pa un bynnag sydd gynharaf.
- 10 (2) Yn ddarostyngedig i is-adran (3), mae'r Mesur hwn yn gymwys i waith adeiladu yng Nghymru sy'n cynnwys—
- (a) adeiladu adeilad at ddibenion preswyl,
 - (b) trosi adeilad, neu ran o adeilad, i fod yn un breswylfa neu fwy,
 - 15 (c) isrannu un breswylfa bresennol neu fwy er mwyn creu un breswylfa newydd neu fwy, neu
 - (d) cyfuno preswylfeydd presennol er mwyn creu preswylfa newydd neu breswylfeydd newydd.
- (3) Nid yw'r Mesur hwn yn gymwys i waith adeiladu—
- 20 (a) sy'n cael ei gyflwani at ddibenion unrhyw un o swyddogaethau Gweinidogion y Goron, neu
 - (b) os yw rheoliadau adeiladu sy'n gosod gofynion o ran darparu systemau llethu tân awtomatig yn gymwys i'r gwaith hwnnw neu os y byddai'n gymwys oni bai am gyfarwyddyd o dan adran 8 o Ddeddf 1984 sy'n hepgor gofynion o'r fath.
- 25 (4) Gofynion yr is-adran hon yw—
- (a) bod rhaid darparu system llethu tân awtomatig ym mhob preswylfa,
 - (b) bod y system yn gweithio'n effeithiol, ac
 - (c) bod y system yn cydymffurfio â'r cyfryw ofynion ag a ragnodir.
- 30 (5) Mae'r cyfeiriadau yn is-adran (4) at system llethu tân awtomatig hefyd yn cynnwys unrhyw gyflenwad ynni, dŵr, neu sylwedd arall, sy'n angenrheidiol er mwyn sicrhau bod y system yn gweithio'n effeithiol.

2 Gorfodi

- (1) Ac eithrio fel y darperir gan is-adran (3), dyletswydd awdurdod lleol yw gorfodi darpariaethau'r Mesur hwn mewn perthynas â'i ardal.
- (2) Mae Atodlen 1 yn gwneud darpariaeth ynghylch gorfodi gan awdurdodau lleol
- 5 (3) Caiff is-adran (1) rym yn ddarostyngedig i ddarpariaethau Atodlen 2 (Gwaith adeiladu a oruchwylir gan rywun ac eithrio awdurdodau lleol).

3 Darparu gwybodaeth

- (1) Lle y bydd, yn unol â rheoliadau adeiladu –

10 (a) hysbysiad yn cael ei roi i awdurdod lleol o gynnig i wneud gwaith adeiladu y mae'r Mesur hwn yn gymwys iddo, neu

(b) cynlluniau llawn o waith o'r fath yn cael eu hadneuo gydag awdurdod lleol, rhaid i hysbysiad neu gynlluniau o'r fath gynnwys y cyfryw wybodaeth ag sy'n ofynnol o dan is-adran (2) neu rhaid i wybodaeth o'r fath fynd gydag ef, a rhaid cynnwys y cyfryw ffi a ragnodir.

- 15 (2) Yr wybodaeth sy'n ofynnol gan yr is-adran hon yw'r cyfryw wybodaeth, at ddibenion dangos bod modd i'r gwaith, unwaith y caiff ei gwblhau, gydymffurfio â gofynion adran 1(4), ac sydd, boed mewn perthynas â ffurf neu â chynnwys, wedi'i rhagnodi.

- 20 (3) Os, ar ôl rhoi hysbysiad o'r fath neu adneuo cynlluniau o'r fath, nad yw'r wybodaeth sy'n ofynnol gan is-adran (2) –

(a) yn gyflawn ym marn yr awdurdod lleol, neu

(b) yn dangos bod modd i'r gwaith, unwaith y caiff ei gwblhau, gydymffurfio â gofynion is-adran 1(4) ym marn yr awdurdod lleol,

25 rhaid i'r awdurdod, o fewn y cyfnod perthnasol, roi hysbysiad yn ysgrifenedig o'r farn honno i'r person a roddodd yr hysbysiad hwnnw neu, yn ôl y digwydd, y person a adneuodd y cynlluniau hynny, gan nodi'r rhesymau dros y farn honno.

- 30 (4) At ddibenion y Mesur hwn, ystyr "y cyfnod perthnasol" (*"the relevant period"*) yw pum wythnos neu'r cyfryw gyfnod estynedig (sy'n dod i derfyn heb fod yn hwyrach na deufis ar ôl rhoi'r hysbysiad neu adneuo'r cynlluniau) ag a gytunir yn ysgrifenedig cyn diwedd y pum wythnos ar y cyd â'r awdurdod lleol a'r person sy'n rhoi'r cyfryw hysbysiad neu'n adneuo'r cyfryw gynlluniau.

- 35 (5) Mewn unrhyw achos pan fydd cwestiwn yn codi ynghylch cywirdeb barn awdurdod lleol y seiliwyd hysbysiad a roddwyd o dan is-adran (3) arni, caiff y person y cafodd y cyfryw hysbysiad ei roi iddo gyfeirio'r mater at Weinidogion Cymru i'w benderfynu a chaiff Gweinidogion Cymru ddiddymu, addasu neu gadarnhau'r hysbysiad.

- (6) Rhaid i'r ffi a ragnodir fynd gydag unrhyw gyfeiriad at Weinidogion Cymru o dan isadran (5).

3A Dilysiad a dyroddi dogfennau

Mae darpariaethau'r adrannau canlynol o Ddeddf 1984 yn gymwys mewn perthynas â dogfennau yr awdurdodir neu y gorfodir eu rhoi, eu gwneud, eu dyroddi neu'u cyflwyno o dan y Mesur hwn, fel y maent yn gymwys mewn perthynas â'r rhai a roddir, a wneir, a ddyroddir neu a gyflwynir o dan y Ddeddf honno –

- (a) adran 93 (dilysu dogfennau),
- (b) adran 94 (cyflwyno dogfennau), ac
- (c) adran 94A (cyflwyno dogfennau'n electronig).

4 Dehongli

(1) Yn y Mesur hwn –

ystyr ““arolygydd cymeradwy” (“*approved inspector*”) yw'r ystyr a roddir iddo yn Rhan 2 o Ddeddf 1984,

ystyr “awdurdod lleol” (“*local authority*”) yw cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol yng Nghymru,

ystyr “y Cynulliad” (“*the Assembly*”) yw Cynulliad Cenedlaethol Cymru,

ystyr “Deddf 1984” (“*the 1984 Act*”) yw Deddf Adeiladu 1984(p.55),

ystyr “gwaith adeiladu” (“*building work*”) yw gwaith i godi, estyn neu addasu adeilad,

“hysbysiad corff cyhoeddus” (“*public body's notice*”) yw'r ystyr a roddir iddo yn Rhan 2 o Ddeddf 1984,

“hysbysiad cychwynnol” (“*initial notice*”) yw'r ystyr a roddir iddo yn Rhan 2 o Ddeddf 1984,

ystyr “perchennog” (“*owner*”) yw'r ystyr a roddir iddo yn Neddf 1984,

ystyr “preswylfa” (“*residence*”) yw –

- (a) tŷ annedd,
- (b) fflat,
- (c) cartref gofal (pan fydd i “cartref gofal” (“*care home*”) yr un ystyr ag sydd iddo yn Neddf Safonau Gofal 2000 (p.14)),
- (d) llety preswyl ar gyfer disgyblion neu fyfyrwyr ysgol, coleg, prifysgol neu sefydliad addysgol arall, neu
- (e) ystafell neu grŵp o ystafelloedd o fewn adeilad, os bwriedir i berson neu bersonau ddefnyddio'r ystafell honno neu'r ystafelloedd hynny ar gyfer byw neu gysgu ac eithrio fel rhan o aelwyd unigol sy'n meddiannu'r adeilad cyfan, a

lle y mae adeilad yn cynnwys un breswylfa neu fwy, yn cynnwys unrhyw ran o'r adeilad hwnnw y bwriedir iddo gael ei ddefnyddio gan y rheini sy'n byw yn y breswylfa honno neu'r preswylfeydd hynny at ddibenion atodol i'r feddiannaeth honno sy'n gyffredin â'i gilydd neu â defnyddwyr eraill yr adeilad,

ystyr “rhagnodwyd” (“*prescribed*”) yw wedi’i ragnodi gan reoliadau a wnaed gan Weinidogion Cymru,

ystyr “rheoliadau adeiladu” (“*building regulations*”) yw rheoliadau a wneir o dan adran 1 o Ddeddf 1984,

5 ystyr “swyddog awdurdodedig” (“*authorised officer*”) yw swyddog awdurdod lleol sydd wedi’i awdurdodi yn ysgrifenedig gan yr awdurdod hwnnw, boed yn gyffredinol neu’n benodol, i weithredu mewn materion o fath arbennig neu mewn mater penodol,

10 ystyr “swyddog priodol” (“*proper officer*”), mewn perthynas â phwrpas ac ag awdurdod lleol, yw swyddog a benodwyd at y diben hwnnw gan yr awdurdod hwnnw, ac

“tystysgrif derfynol” (“*final certificate*”) yw’r ystyr a roddir iddo yn Rhan 2 o Ddeddf 1984.

15 (2) Yn ddarostyngedig i is-adran (3), caiff Gweinidogion Cymru, drwy orchymyn, ddiwygio diffiniad “preswylfa” yn is-adran (1) drwy –

(a) ychwanegu dosbarth o fangreoedd preswyl, neu

(b) diwygio’r disgrifiad o ddosbarth o fangreoedd preswyl sydd eisoes yn bodoli.

(3) Yn is-adran (2), ystyr “mangreoedd preswyl” (“*residential premises*”) yw’r ystyr a roddir iddo yn –

20 (a) paragraff 7 o Ran 1 Atodlen 7 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (p.32), unwaith y bydd mewn grym, neu,

(b) tan hynny, Mater 11.1 yn Rhan 1 Atodlen 5 i’r Ddeddf honno.

5 Darpariaeth drosiannol a darpariaeth ganlyniadol etc

25 (1) Caiff Gweinidogion Cymru, drwy orchymyn, wneud y cyfryw ddarpariaeth drosiannol, darpariaeth ddarfodol, darpariaeth ganlyniadol, darpariaeth arbed, darpariaeth gysylltiedig, darpariaeth atodol a darpariaeth arall ag y mae Gweinidogion Cymru o’r farn ei bod yn angenrheidiol neu’n briodol mewn cysylltiad â’r Mesur hwn neu i roi llwyr effaith iddo.

30 (2) Mae’r ddarpariaeth y caniateir ei gwneud o dan yr adran hon yn cynnwys darpariaeth sy’n diwygio, diddymu neu fel arall yn addasu deddfiad, ond heb fod yn gyfyngedig i hynny.

6 Rheoliadau a gorchmynion

(1) Mewn perthynas â rheoliadau neu orchmynion a wneir gan Weinidogion Cymru o dan y Mesur hwn –

35 (a) rhaid eu gwneud drwy offeryn statudol,

- (b) caniateir gwneud darpariaeth wahanol ar gyfer achosion gwahanol,
- (c) caniateir gwneud unrhyw ddarpariaeth gysylltiedig, darpariaeth atodol, darpariaeth arbed neu ddarpariaeth drosiannol fel y gwêl Gweinidogion Cymru yn dda,
- 5 (d) caniateir eu gwneud, yn achos rheoliadau sy'n rhagnodi materion at ddibenion adrannau 1(4)(c), 3(1) neu 3(2)(b), dim ond ar ôl i Weinidogion Cymru gynnal y cyfryw ymgynghoriad ag y maent o'r farn ei fod yn briodol,
- (e) caniateir eu gwneud, yn achos—
- (i) gorchmynion a wneir o dan adran 4(2), a
- 10 (ii) gorchmynion a wneir o dan adran 5(1) sy'n diwygio, yn diddymu neu'n addasu unrhyw Fesur Cynulliad, Deddf y Cynulliad neu Ddeddf Seneddol,
- dim ond os oes drafft o'r gorchymyn wedi'i osod gerbron y Cynulliad a'i gymeradwyo drwy benderfyniad y Cynulliad, ac
- 15 (f) ac eithrio—
- (i) y rheini y cyfeirir atynt ym mharagraff (e), a
- (ii) y rheini a wneir o dan adran 7(3),
- maent yn agored i gael eu diddymu yn unol â phenderfyniad gan y Cynulliad.

20 7 Teitl byr a chychwyn

- (1) Enw'r Mesur hwn yw Mesur Diogelwch Tân Domestig (Cymru) 201-.
- (2) Daw darpariaethau canlynol y Mesur hwn i rym ar y diwrnod ar ôl cael Cymeradwyaeth Frenhinol—
- 25 (a) adrannau 1(4), 3(1) a 3(2), ond dim ond at ddiben galluogi materion i gael eu rhagnodi o dan adrannau 1(4)(c), 3(1) a 3(2)(b), yn ôl y drefn honno,
- (b) adrannau 4, 5 a 6, ac
- (c) yr adran hon.
- (3) Daw gweddill darpariaethau'r Mesur hwn i rym ar y cyfryw ddydd neu ddyddiau a benodir gan Weinidogion Cymru drwy orchymyn.
- 30

ATODLEN 1
(fel y'i cyflwynwyd gan adran 2)

GORFODI

Y gosb am fynd yn groes i adran 1(1)

- 5 1 Mae unrhyw berson sy'n gwneud gwaith adeiladu nad yw, ar yr adeg a ragnodir gan adran 1(1), yn cydymffurfio â gofynion adran 1(4), yn euog o dramgwydd ac yn agored, o'i gollfarnu'n ddiannod, i ddirwy heb fod yn uwch na lefel 5 ar y raddfa safonol.

Terfyn amser ar erlyn

- 10 2 (1) Er gwaethaf unrhyw beth a geir yn adran 127(1) o Ddeddf Llysoedd Ynadon 1980 (p.43), caiff llys ynadon roi ar brawf hysbysiaeth sy'n ymwneud â thrangwydd o dan baragraff 1 os caiff ei gosod ar unrhyw adeg –
- (a) o fewn cyfnod o ddwy flynedd gan ddechrau ar y diwrnod y cyflawnwyd y tramgwydd, a
 - 15 (b) o fewn cyfnod o chwe mis gan ddechrau ar y dyddiad perthnasol.
- (2) Yn is-baragraff (1)(b), ystyr "y dyddiad perthnasol" ("the relevant date") yw'r dyddiad y daw tystiolaeth ddigonol i gyfiawnhau achos llys i sylw'r person sy'n cychwyn yr achos.
- (3) Mewn perthynas ag achos a gychwynwyd gan awdurdod lleol –
- 20 (a) at ddibenion is-baragraff (2) uchod, ystyrir tystiolaeth yn ddigonol i gyfiawnhau achos os yw'n ddigonol ym marn y swyddog priodol neu'r swyddog awdurdodedig i gyfiawnhau achos, a
 - (b) bydd tystysgrif gan y swyddog priodol neu, yn ôl fel y digwydd, y swyddog awdurdodedig yn tystio i'r dyddiad y daeth y dystiolaeth sydd, ym marn y swyddog hwnnw, yn ddigonol i gyfiawnhau achos i sylw'r person sy'n cychwyn yr achos yn dystiolaeth derfynol o'r ffaith hwnnw.
 - 25

Addasu gwaith tramgwyddus

- 3 (1) Os na fydd gwaith adeiladu y mae'r Mesur hwn yn gymwys iddo yn cydymffurfio, ar yr adeg a ragnodir yn adran 1(1), â gofynion adran 1(4), ac os yw'r diffyg cydymffurfio â'r gofynion hynny yn parhau, caiff awdurdod lleol drwy hysbysiad ofyn i'r perchennog wneud y cyfryw addasiadau a all fod eu hangen er mwyn i'r gwaith gydymffurfio â'r gofynion hynny, a hynny heb ragfarnu hawl yr awdurdod i ddwyn achos am ddirwy mewn perthynas â'r tramgwyddo.
- (2) Os gwneir gwaith adeiladu y mae'r Mesur hwn yn gymwys iddo –
- 35 (a) heb roi'r wybodaeth sydd ei hangen yn ôl adran 3(1), neu
 - (b) er gwaethaf y ffaith bod yr awdurdod lleol wedi rhoi hysbysiad o dan adran 3(3),

caiff yr awdurdod drwy hysbysiad ei gwneud yn ofynnol i'r perchennog gydymffurfio ag unrhyw ofynion a ragnodir yn yr hysbysiad, a'r rheini'n ofynion sy'n angenrheidiol i sicrhau bod y gwaith yn cydymffurfio â gofynion adran 1(4).

5 (3) Os na fydd person sydd wedi cael hysbysiad o dan is-baragraff (1) neu (2) uchod yn cydymffurfio â'r hysbysiad cyn pen 28 o ddiwrnodau neu unrhyw gyfnod hwy y mae llys ynadon yn ei ganiatáu ar apêl gan y person hwnnw o dan baragraff 5, caiff yr awdurdod lleol wneud unrhyw addasiadau i'r gwaith y mae'n barnu eu bod yn angenrheidiol i sicrhau bod y gwaith yn cydymffurfio â gofynion adran 1(4), a chaiff adennill gan y person hwnnw y costau y mae'r awdurdod wedi mynd iddynt yn rhesymol wrth wneud.

10 (4) Mewn perthynas â hysbysiad o dan is-baragraff (1) neu (2) uchod (a elwir yn "hysbysiad paragraff 3") –

15 (a) rhaid iddo ddatgan y caiff y person y rhoddir yr hysbysiad iddo, o fewn yr amser a bennir gan baragraff 8, apelio yn erbyn yr hysbysiad i lys ynadon o dan baragraff 5, a

(b) ni chaniateir ei roi ar ôl i 12 mis fynd heibio oddi ar ddyddiad cwblhau'r gwaith dan sylw.

20 (5) Ni chaniateir rhoi hysbysiad paragraff 3 os rhoddwyd yr wybodaeth sy'n ofynnol gan adran 3(1) i'r awdurdod ac os gwnaed y gwaith yn unol â'r wybodaeth honno, a hynny ar y sail nad oedd y gwaith yn cydymffurfio â gofynion adran 1(4), oni bai bod yr awdurdod wedi rhoi hysbysiad o dan adran 3(3) o fewn y cyfnod perthnasol.

(6) Nid yw'r paragraff hwn yn amharu ar hawl awdurdod lleol, Gweinidogion Cymru neu unrhyw berson arall i wneud cais am waharddeb i gael addasu unrhyw waith ar y sail nad yw'n cydymffurfio â gofynion adran 1(4); ond os –

25 (a) rhoddwyd gwybodaeth mewn perthynas â'r gwaith i'r awdurdod lleol yn unol ag adran 3(1),

(b) na roddodd yr awdurdod yr hysbysiad o dan adran 3(3) o fewn y cyfnod perthnasol, ac

(c) gwnaed y gwaith yn unol â'r wybodaeth honno,

30 bydd gan y llys, adeg caniatáu'r waharddeb, y pŵer i orchymyn bod yr awdurdod lleol yn talu perchennog y gwaith yr iawndal y mae'r llys yn barnu sy'n gyfiawn, ond, cyn gwneud y cyfryw orchymyn, rhaid i'r llys yn unol â rheolau'r llys drefnu bod yr awdurdod lleol yn un o bartïon yr achos, os nad ydyw eisoes.

Cael adroddiad lle rhoddir hysbysiad paragraff 3

35 4 (1) Pan fydd –

(a) person sydd wedi cael hysbysiad paragraff 3 yn hysbysu'r awdurdod lleol a roddodd yr hysbysiad iddo o'i fwriad i gael adroddiad ysgrifenedig gan berson sydd wedi cymhwyso'n briodol ynghylch y gwaith y mae'r hysbysiad paragraff 3 yn perthyn iddo, a

40 (b) adroddiad o'r fath wedi'i gael ac wedi'i gyflwyno i'r awdurdod lleol ac os bydd yr awdurdod lleol, o ganlyniad i'w ystyriaeth ohono, yn tynnu yn ôl ei hysbysiad paragraff 3, caiff yr awdurdod lleol dalu'r person y rhoddwyd yr

hysbysiad paragraff 3 iddo y swm y mae'r awdurdod yn barnu sy'n cynrychioli'r costau yr aed iddynt yn rhesymol gan y person o ganlyniad i'r hysbysiad a roddwyd gan yr awdurdod, gan gynnwys, ym mhlith pethau eraill, y gost o gael yr adroddiad.

- 5 (2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3) isod, os bydd person sydd wedi cael hysbysiad paragraff 3 yn rhoi hysbysiad ei hun o dan is-baragraff (1)(a) uchod o ran y materion y mae'r hysbysiad paragraff 3 yn perthyn iddynt, dehonglir y cyfeiriad at 28 o ddiwrnodau ym mharagraff 3(3) uchod fel cyfeiriad at 70 o ddiwrnodau.
- 10 (3) Rhaid rhoi'r hysbysiad o dan is-baragraff (1)(a) uchod cyn pen y cyfnod o 28 o ddiwrnodau y cyfeirir ato ym mharagraff 3(3) uchod, neu, yn ôl fel y digwydd, o fewn cyfnod hwy y mae'r llys yn ei ganiatáu o dan baragraff 3(3); ac ni fydd is-baragraff (2) uchod yn gymwys pan fydd cyfnod hwy wedi'i ganiatáu cyn rhoi hysbysiad o dan is-baragraff (1)(a) uchod.

Apelio yn erbyn hysbysiad paragraff 3

- 15 5 (1) Caiff person sy'n cael hysbysiad paragraff 3 apelio i lys ynadon ar sail unrhyw un o'r canlynol os yw'n briodol o dan amgylchiadau'r achos penodol –
- (a) nid oes modd cyfiawnhau'r hysbysiad neu unrhyw ofyniad y mae'n ei orfodi gan delerau paragraff 3,
- 20 (b) ceir rhyw afreoleidd-dra, nam neu wall yn yr hysbysiad, neu mewn perthynas ag ef,
- (c) mae'r awdurdod yn afresymol wedi gwrthod cymeradwyo gwneud gwaith amgen, neu mae'r gwaith sy'n ofynnol gan yr hysbysiad fel arall yn afresymol o ran ei nodweddion neu ei faint, neu nid yw'r gwaith yn angenrheidiol,
- 25 (d) nid yw'r amser a ganiatawyd ar gyfer cyflawni'r gwaith yn rhesymol ddigon i'r pwrpas hwnnw.
- (2) Os bydd apêl o dan yr adran hon wedi'i seilio ar ryw afreoleidd-dra, nam neu wall yn yr hysbysiad neu mewn perthynas ag ef, i'r graddau hynny, rhaid i'r llys wrthod yr apêl os yw wedi'i fodloni nad oedd yr afreoleidd-dra, nam neu wall yn sylweddol.

Y pŵer i fynd i mewn i fangre oedd

- 30 6 (1) Yn ddarostyngedig i'r paragraff hwn, bydd gan swyddog awdurdod lleol yr hawl i fynd i mewn i unrhyw fangre ar bob adeg resymol, ar yr amod ei fod yn gallu dangos, ar gais, ryw ddogfen a awdurdodwyd yn briodol sy'n profi ei awdurdod, a hynny –
- 35 (a) at ddibenion canfod achos o fethu â chydymffurfio â gofynion y Mesur hwn, y mae'n ddyletswydd ar awdurdod lleol eu gorfodi, yn y fangre neu mewn perthynas â hi,
- (b) at ddibenion canfod a oes amgylchiadau yn bod a fyddai'n awdurdodi neu'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol gymryd unrhyw gamau, neu wneud unrhyw waith, o dan y Mesur hwn,
- 40

- (c) er mwyn i'r awdurdod lleol gymryd unrhyw gamau, neu wneud unrhyw waith, a awdurdodir neu sy'n ofynnol gan y Mesur hwn, neu gan orchymyn a wnaed o dan y Mesur hwn, neu
- 5 (d) yn gyffredinol er mwyn i'r awdurdod lleol gyflawni ei swyddogaethau o dan y Mesur hwn.
- (2) Ni cheir mynnu'r hawl i fynd i mewn i fangre oni roddwyd 24 awr o rybudd i'r meddiannwr o'r bwriad i fynd i mewn.
- (3) Os gellir bodloni ynad heddwch gan dyngu gyda gwybodaeth ysgrifenedig –
- 10 (a) y gwrthodwyd mynediad i unrhyw fangre, neu y dirnadwyd gwrthodiad o'r fath, neu os nad yw'r fangre wedi'i meddiannu, neu os yw'r meddiannwr yn absennol dros dro, neu os yw'r achos yn un brys, neu pe bai cais i gael mynediad yn trechu'r bwriad, a
- (b) bod rheswm rhesymol dros gael mynd i mewn i'r fangre am unrhyw un o'r rhesymau y cyfeirir atynt yn is-baragraff (1) uchod,
- 15 caiff yr ynad, gan warant drwy law'r ynad, awdurdodi'r awdurdod lleol drwy unrhyw swyddog awdurdodedig i gael mynediad i'r fangre, a hynny gan ddefnyddio grym, os bydd angen.
- (4) Ni cheir cyhoeddi gwarant o dan is-baragraff (3) uchod oni bai y bodlonwyd yr ustus –
- 20 (a) y rhoddwyd hysbysiad o'r bwriad i wneud cais am warant i'r meddiannwr, neu
- (b) nad yw'r fangre wedi'i meddiannu, neu fod y meddiannwr yn absennol dros dro, neu fod yr achos yn un brys, neu y byddai rhoi'r hysbysiad yn trechu'r bwriad o gael mynd i mewn.
- 25 (5) Caiff swyddog awdurdodedig sy'n mynd i mewn i fangre yn rhinwedd y paragraff hwn neu warant a gyhoeddwyd o dan y paragraff hwn fynd gydag ef unrhyw bersonau eraill y gall fod eu hangen, ac os aeth y swyddog i mewn i fangre nad oedd wedi'i meddiannu yn rhinwedd y cyfryw warant, rhaid iddo ei gadael wedi'i diogelu yn erbyn tresmaswyr yr un mor effeithiol ag ydoedd pan aeth i mewn iddi.
- 30 (6) Bydd gwarant a gyhoeddwyd o dan y paragraff hwn yn parhau i fod mewn grym nes y diwallwyd y rheswm yr oedd angen cael mynediad iddi.

Profion cydymffurfio â gofynion y Mesur hwn

- 7 (1) Mae gan y paragraff hwn rym at ddiben galluogi awdurdod lleol i ganfod a yw unrhyw waith adeiladu, neu waith adeiladu sydd yn yr arfaeth, y mae'r Mesur hwn yn gymwys iddo, wedi cydymffurfio, neu yn mynd i gydymffurfio, ag unrhyw ofyniad yn y Mesur hwn y mae'n ddyletswydd i'r awdurdod ei orfodi.
- 35
- (2) Mae gan yr awdurdod lleol bŵer at y diben hwnnw –

- (a) i'w gwneud yn ofynnol i'r person a wnaeth y gwaith, neu y gwnaed, gwneir, neu y bwriedir gwneud y gwaith ar ei ran, i gynnal y cyfryw brofion rhesymol ar y gwaith neu mewn perthynas ag ef a ragnodir yn y gofyniad, neu
- 5 (b) i gynnal profion rhesymol ei hun ar y gwaith neu mewn perthynas ag ef.
- (3) Heb ragfarnu cyffredinolrwydd is-baragraff (2) uchod, mae'r materion y caniateir gofyn am gynnal profion yn eu cylch, neu y ceir cynnal profion yn eu cylch, o dan yr is-baragraff hwnnw yn cynnwys profi unrhyw ddeunydd, elfen neu gyfuniad o elfennau a ddefnyddir, neu y mae'n fwriad eu defnyddio, wrth wneud y gwaith,
- 10 ynghyd â phrofi unrhyw wasanaeth, ffitiad neu offer sydd wedi'i ddarparu, neu sy'n cael ei ddarparu neu a fwriedir ei ddarparu mewn perthynas â'r gwaith hwnnw.
- (4) Rhaid i'r person y mae'n ofynnol o dan y paragraff hwn iddo gynnal y profion dalu costau cynnal y profion, ac eithrio os bydd yr awdurdod lleol, pan wneir cais i'r awdurdod, yn penderfynu ei fod yn rhesymol cyfarwyddo'r awdurdod lleol i dalu costau cynnal y profion, neu unrhyw ran o'r costau ag a ragnodir yn y cyfarwyddyd hwnnw.
- 15 (5) Caiff unrhyw gwestiwn sy'n codi o dan y paragraff hwn rhwng awdurdod lleol a pherson ynghylch rhesymoldeb—
- (a) prawf a ragnodir yn y gofyniad a orfodwyd ar y person hwnnw gan yr awdurdod o dan y paragraff hwn,
- 20 (b) yr awdurdod wrth wrthod rhoi cyfarwyddyd o dan is-baragraff (4) ar gais y person hwnnw, neu
- (c) cyfarwyddyd o dan yr is-baragraff hwnnw a roddir ar gais o'r fath,
- gael ei benderfynu gan lys ynadon ar gais y person hwnnw, ac, o ran achos sy'n codi o dan is-baragraff (b) neu (c), caiff y llys orchymyn bod yn rhaid i'r awdurdod lleol dalu'r gost y mae'r cais yn ymwneud â hi, i'r graddau y mae'r llys yn barnu sy'n gyfiawn.
- 25

Gweithdrefn ar apêl neu gais

- 8 (1) Mae'r paragraff hwn yn gymwys ar gyfer—
- 30 (a) apêl at lys ynadon o dan baragraff 5, neu
- (b) gais i lys ynadon o dan baragraff 7(5).
- (2) Pan fydd y paragraff hwn yn gymwys, y weithdrefn bydd trwy gwên am orchymyn.
- (3) Rhaid dwyn yr apêl o dan baragraff 5 o fewn 21 diwrnod i'r dyddiad y rhoddwyd yr hysbysiad paragraff 3 arno.
- 35 (4) Rhaid gwneud cais o dan baragraff 7(5) o fewn 21 diwrnod i'r dyddiad pryd—
- (a) yn achos cais sy'n ymwneud â rhesymoldeb prawf a ragnodwyd yn y gofyniad a orfodwyd gan awdurdod lleol, y rhoddwyd i'r ceisydd hysbysiad o'r gofyniad hwnnw gan yr awdurdod,

5

- (b) yn achos cais sy'n ymwneud â gwrthodiad yr awdurdod i roi cyfarwyddyd o dan baragraff 7(4), y rhoddwyd hysbysiad o'r gwrthodiad hwnnw i'r ceisydd, ac
- (c) yn achos cais sy'n ymwneud â chyfarwyddyd a roddwyd gan awdurdod lleol o dan baragraff 7(4), y rhoddwyd hysbysiad o'r cyfarwyddyd hwnnw i'r ceisydd.

ATODLEN 2

(fel y'i cyflwynwyd gan adran 2)

GWAITH ADEILADU A ORUCHWYLIR GAN RYWUN AC EITHRIO AWDURDODAU LLEOL

Effaith hysbysiad cychwynnol o dan Ran 2 o Ddeddf 1984

- 5 1 (1) Mae'r paragraff hwn yn gymwys pan fydd hysbysiad cychwynnol mewn grym a bydd unrhyw waith a ragnodir yn yr hysbysiad yn cynnwys gwaith adeiladu y mae'r Mesur hwn yn gymwys iddo (pa un ai'r gwaith i gyd neu ran ohono ydyw).
- (2) Cyhyd â bod yr hysbysiad cychwynnol yn parhau i fod mewn grym –
- 10 (a) ni fydd adran 3 yn gymwys mewn perthynas ag unrhyw waith a ragnodir yn yr hysbysiad hwnnw, a
- (b) ni fydd y swyddogaeth o orfodi darpariaethau'r Mesur hwn a roddir i awdurdod lleol yn adran 2(1) yn cael ei harfer mewn perthynas â'r gwaith hwnnw, ac felly ni chaiff awdurdod lleol, mewn perthynas â'r gwaith hwnnw –
- 15 (i) ddwyn achos mewn perthynas ag unrhyw dramgwydd a gyflawnwyd o dan baragraff 1 Atodlen 1, neu
- (ii) cymryd unrhyw gamau eraill i orfodi'r Mesur hwn nac unrhyw ofyniad a geir ynddo.
- (3) Pan fydd gan arolygydd cymeradwy ddyletswydd i roi tystysgrif derfynol i unrhyw berson mewn perthynas ag unrhyw waith yn rhinwedd adran 51(1) o Ddeddf 1984 (tystysgrif cwblhau'r gwaith a chyflawni swyddogaethau), ni chaiff yr arolygydd cymeradwy roi'r dystysgrif oni bai ei fod wedi cymryd y camau hynny sy'n rhesymol i alluogi'r arolygydd i benderfynu a yw'r gwaith hwnnw'n cydymffurfio â gofynion adran 1(4).
- 20 (4) Os bydd yr arolygydd cymeradwy wedi'i fodloni bod y gwaith yn cydymffurfio â'r gofynion hynny –
- (a) rhaid i'r arolygydd gyhoeddi tystysgrif yn dangos hynny, a
- (b) pan fydd yr arolygydd yn rhoi'r dystysgrif derfynol i unrhyw berson mewn perthynas â'r gwaith, ar yr un pryd, rhaid i'r arolygydd hefyd roi'r dystysgrif
- 30 a gyhoeddir o dan yr is-baragraff hwn i'r person hwnnw.
- (5) Yn yr achosion hyn –
- (a) pan na fydd hysbysiad cychwynnol yn parhau i fod yn gymwys yn rhinwedd adran 51(3) o Ddeddf 1984 mewn perthynas ag unrhyw waith (awdurdod lleol yn derbyn y dystysgrif derfynol), a
- 35 (b) pan fydd yr arolygydd cymeradwy wedi cyhoeddi a rhoi tystysgrif yn unol ag is-baragraff (4) uchod mewn perthynas â'r gwaith hwnnw,
- yn rhinwedd yr is-baragraff hwn, bydd is-baragraff (2) uchod yn parhau i fod yn gymwys mewn perthynas â'r gwaith fel pe bai'r hysbysiad cychwynnol o hyd mewn grym.

(6) Bydd person sydd –

(a) yn rhoi tystysgrif sy'n ymddangos fel pe bai'n cydymffurfio ag is-baragraff (4)(a) uchod ac sy'n cynnwys datganiad y mae'r person hwnnw yn gwybod ei fod yn anwir neu'n gamarweiniol ynghylch manylyn sylweddol, neu

(b) yn ddi-hid yn rhoi tystysgrif sy'n ymddangos fel pe bai'n cydymffurfio â'r is-baragraff hwnnw ac sy'n cynnwys datganiad sy'n anwir neu'n gamarweiniol ynghylch manylyn sylweddol,

yn euog o dramgwydd.

(7) Bydd person sy'n euog o dramgwydd o dan yr paragraff hwn yn agored, o'i gollfarnu'n ddiannod, i ddirwy heb fod yn uwch na lefel 3 ar y raddfa safonol.

(8) Caiff yr arolygydd cymeradwy godi unrhyw ffioedd wrth arfer unrhyw un o'r swyddogaethau o dan y paragraff hwn ag a gytunir gan yr arolygydd hwnnw a'r person sy'n bwriadu cwblhau'r gwaith dan sylw, neu, yn ôl fel y digwydd, y person sydd wrthi'n gwneud y gwaith neu sydd wedi cwblhau'r gwaith.

Effaith hysbysiad corff cyhoeddus o dan Ran 2 o Ddeddf 1984

2 (1) Pan fydd hysbysiad corff cyhoeddus mewn grym a phan fydd unrhyw waith a ragnodir yn yr hysbysiad yn cynnwys gwaith adeiladu y mae'r Mesur hwn yn gymwys iddo (pa un ai'r gwaith cyfan neu ran ohono) –

(a) ni fydd adran 3 yn gymwys mewn perthynas ag unrhyw waith a ragnodir yn yr hysbysiad hwnnw, a

(b) ni fydd modd arfer y swyddogaeth a roddir i awdurdod lleol gan adran 2(1) i orfodi darpariaethau'r Mesur hwn mewn perthynas â'r gwaith hwnnw ac, o ganlyniad, ni chaiff awdurdod lleol, mewn perthynas â'r gwaith hwnnw –

(i) dwyn achos mewn cysylltiad ag unrhyw dramgwydd a gyflawnwyd o dan baragraff 1 o Atodlen 1, neu

(ii) cymryd unrhyw gamau eraill i orfodi'r Mesur hwn neu unrhyw ofyniad a geir ynddo.